

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов
20 15 року

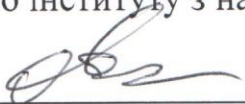
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ

Спеціальність: 8.18010021 Педагогіка вищої школи

Гуманітарний інститут

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.
Заступник директора Гуманітарного інституту з навчальної роботи

 Єременко О. В.

Робоча програма «Педагогічна деонтологія» для студентів галузі знань **1801**
– *Специфічні категорії*, напряму підготовки. **8.18010021** – *Педагогіка вищої школи*
2015 року – 28с.

Розробники: *Хоружа Людмила Леонідівна*, доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи Київського університету імені Бориса Грінченка.(автор
типової навчальної програми)

Фруктова Яна Станіславівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри
теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки
Протокол від “04” лютого 2015 року № 6

Завідувач кафедри Чернуха Н. М.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“ 04 ” 02 20 15 року

Схвалено Вченою радою Гуманітарного інституту для спеціальностей

Протокол від. “ _____ ” _____ 20 ____ року № _____

“ _____ ” _____ 20 ____ року Вчений секретар _____ (Т. Л. Видайчук)

(підпис) (прізвище та ініціали)

© КУБГ, 2015 рік

© _____, 2015 рік

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра теорії та історії педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
“ ” 2013 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Педагогічна деонтологія»

Спеціальність: *8.18010021 Педагогіка вищої школи*

Гуманітарний інститут

2013– 2014 рік

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

Кафедра теорії та історії педагогіки

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ПЕДАГОГІЧНА ЕТИКА

напрямок підготовки *0101 Педагогічна освіта*

спеціальності всі

(освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»)

за вимогами кредитно-модульної системи

Київ 2011

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра теорії та історії педагогіки

«ПОГОДЖЕНО»

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Проректор
з науково-методичної та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

«___» _____ 2011 р.

Вченою радою Гуманітарного інституту,
протокол № __ від «__» _____ 2011 р.

Секретар вченої ради _____ Н.С. Чернігівська

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ПЕДАГОГІЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ

напрямок підготовки *0101 Педагогічна освіта*

спеціальності всі

(освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»)

УХВАЛЕНО

на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки,
протокол № 1 від «30» серпня 2011 р.

завідувач кафедри _____ В.І. Бобрицька

Київ 2011

УДК 174:37(075.8)
ББК 87.75я73
х82

Педагогічна етика. Програма навчальної дисципліни. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2011. – 28 с.

Укладачі: *Хоружа Людмила Леонідівна*, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Київського університету імені Бориса Грінченка.(автор типової програми)

Фруктова Яна Станіславівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка

Рецензенти:

Покась Віталій Петрович, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедрою педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова

Максименко Валентина Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка

ББК 87.75я73
© Київський університет
імені Бориса Грінченка,
2011 р.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	5
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I. Педагогічна деонтологія як наука про норми професійної діяльності вчителя</i>	<i>9</i>
<i>Змістовий модуль II. Ситуації морального вибору: поведінка вчителя відповідно до норм педагогічної етики</i>	<i>10</i>
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Педагогічна деонтологія»	11
V. Плани семінарських занять	13
VI. Завдання для самостійної роботи	15
Карта самостійної роботи студента	17
VII. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проект)	19
VIII. Система поточного та підсумкового контролю	22
IX. Методи навчання	25
X. Методичне забезпечення курсу	25
XI. Питання для самоперевірки	26
XII. Рекомендована література	
Основна	27
Додаткова	28

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Педагогічна деонтологія» є нормативним документом Київського Університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою теорії та історії педагогіки на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів денної форми навчання.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України (лист № 1/9-736 від 06.12.2007 р.) «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра».

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Педагогічна деонтологія», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Педагогічна деонтологія» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки **завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації**, зокрема: теоретичне та практичне оволодіння майбутніми педагогами основами педагогічної культури, розвиток особистісних якостей майбутнього педагога, розуміння особливостей свого морального статусу.

Мета вивчення курсу: формування у майбутніх учителів моральних цінностей педагогічної професії через засвоєння її нормативних засад, розвиток і саморозвиток професійної етичної культури на рефлексивній основі.

Завдання курсу:

- розкриття соціальної та виховної значущості дотримання вчителем норм педагогічної етики у професійній діяльності;
- ознайомлення майбутнього вчителя з принципами, нормами і правилами професійно-педагогічної поведінки та чітке їх засвоєння;
- формування моральних цінностей вчительської професії та відповідних якостей майбутнього педагога;
- розвиток у майбутніх учителів етичної культури на рефлексивній основі, спонукання їх до самоаналізу своїх вчинків;
- визначення типових помилок педагогічної поведінки, пов'язаних із порушенням норм педагогічної моралі;
- розкриття особливостей етичної поведінки вчителя при розв'язанні складних педагогічних ситуацій;
- розробка алгоритму індивідуальної педагогічної взаємодії.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на **засвоєнні знань** із таких питань: педагогічна етика та педагогічна культура.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання студентами творчих робіт, зокрема кодексу професійної етики вчителя, творів, есе, реферативних повідомлень, доповідей тощо.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти **набувають умінь та навички:**

1. Визначати професійно важливі якості педагога, які мають моральну природу.
2. Досліджувати систему зовнішніх та внутрішніх факторів, що визначають професійну поведінку вчителя.
3. Визначати співвідношення структури особистості педагога з вимогами до його професійної діяльності.
4. Аналізувати та оцінювати професійну поведінку й діяльність педагогів (під час проходження педагогічної практики).
5. Здійснювати діагностику, самооцінку та регулювання власної професійної поведінки та діяльності під час проходження педагогічної практики.
6. Оцінювати індивідуальний ступень розвитку норм професійної етики.
7. Виявляти та аналізувати типові помилки професійної поведінки вчителя, що пов'язані з порушенням норм педагогічної моралі.
8. Виявляти, аналізувати несприятливі фактори та негативні наслідки, помилкові, афектні дії у педагогічній діяльності.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 72 год., із них 14 год. – лекції, 10 год. – семінарські заняття, 4 год. – індивідуальна робота, 4 год. – модульний контроль, 40 год. – самостійна робота.

Вивчення магістрантами навчальної дисципліни «Педагогічна етика» завершується підсумковим модульним контролем (ПМК).

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

І. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: цінності педагогічної професії, розвиток і саморозвиток професійної етичної культури на рефлексивній основі.

Курс: підготовка <u>магістрів</u>	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>2 кредити</i> Змістові модулі: <i>2 модулі</i> Загальний обсяг дисципліни (години): <i>72 години</i> Тижневих годин: <i>2 години</i>	Галузь знань <i>1801 Специфічні категорії</i> Спеціальність: <i>8.18010021 Педагогіка вищої школи</i> Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>«магістр»</i>	Нормативна Рік підготовки: 6. Семестри: 12. Аудиторні заняття: 28 годин, з них: Лекції (теоретична підготовка): 14 години Семінарські заняття: 10 годин Індивідуальна робота: 4 годин Модульний контроль: 4 години Самостійна робота: 40 годин Вид контролю: залік

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I.								
ПЕДАГОГІЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ ЯК НАУКА ПРО НОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ								
1.	Вступ. Педагогічна деонтологія як наука про професійну поведінку вчителя. Педагогічна етика як сукупність моральних норм професійної діяльності вчителя	8	4	2		1	5	
2.	Характеристика професійних моральних норм діяльності вчителя. Педагогічні табу.	12	6	2	2	1	5	2
Разом		20	8	4	2	2	10	2
Змістовий модуль II.								
СИТУАЦІЇ МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ: ПОВЕДІНКА ВЧИТЕЛЯ ВІДПОВІДНО ДО НОРМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕТИКИ								
3.	Роль педагогічної етики вчителя у реалізації основних прав і свобод дитини. Особливості етичної поведінки вчителя у різних педагогічних ситуаціях	9	4	2	2		5	
4.	Технологія індивідуального педагогічного впливу вчителя на учнів згідно норм педагогічної етики	10	5	2	2	1	5	
5.	Наукова діяльність викладача: морально-етичний аспект	14	4	2	2		10	
6	Педагогічний конфлікт, його сутність, джерела, особливості, причини, функції, класифікація. Поведінка вчителя у конфліктній ситуації. Розв’язання та запобігання педагогічних конфліктів. Легітимність і етичність у конфлікті.	19	7	4	2	1	10	2
Разом		52	20	10	8	2	30	2
Разом за навчальним планом		72	28	14	10	4	40	4

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ПЕДАГОГІЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ ЯК НАУКА ПРО НОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Тема 1. ВСТУП. ПЕДАГОГІЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ ЯК НАУКА ПРО ПРОФЕСІЙНУ ПОВЕДІНКУ ВЧИТЕЛЯ. ПЕДАГОГІЧНА ЕТИКА ЯК СУКУПНІСТЬ МОРАЛЬНИХ НОРМ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ (2 год.)

Вступ. Характеристика і генезис розвитку поняття «педагогічна деонтологія». Цілі та завдання педагогічної деонтології як науки про професійну поведінку вчителя. Об'єкт і предмет педагогічної деонтології. Вимоги до професійної поведінки сучасного вчителя. Особливості нормативно-рольових функцій педагогічної професії. Специфіка педагогічної діяльності вчителя початкових класів.

Педагогічна етика як галузь професійної етики. Сутність та функції педагогічної етики як системи моральних вимог до особистості вчителя. Філософські основи педагогічної етики. «Золоте правило» моралі. Педагогічний потенціал релігійних цінностей і заповідей. Генезис розвитку етико-педагогічних ідей у працях вітчизняних та зарубіжних учених. Етичні погляди педагогів-гуманістів: Я. Корчака, К. Д. Ушинського, В. О. Сухомлинського та ін. Основні категорії педагогічної етики. Характеристика принципів педагогічної етики.

Основні поняття теми: педагогічна деонтологія, професійна поведінка вчителя, етичні норми, педагогічна діяльність, професіоналізм учителя, компетентність учителя початкових класів, педагогічна етика, мораль, духовність, педагогічна культура, педагогічний такт, педагогічна толерантність.

Тема 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНИХ МОРАЛЬНИХ НОРМ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ. ПЕДАГОГІЧНІ ТАБУ (4 год.)

Професійні норми як історично встановлені стандарти професійної поведінки та діяльності. Гуманізм як нормативна основа педагогічної професії. Загальні, часткові та рамкові норми, норми-ідеали. Структура рамкових норм: норми-заборони, норми-права, норми-обов'язки. Конкретно-історичний характер розвитку норм професійної поведінки вчителя. Зміст основних нормативних вимог до вчителя та їх характеристика. Аналіз існуючих кодексів професійної етики вчителя в Україні та за її межами: позитивні й негативні аспекти.

В. О. Сухомлинський про 10 педагогічних табу, їх характеристика.

Основні поняття теми: професійні норми, загальні норми, часткові норми, рамкові норми, гуманізм, кодекси професійної етики вчителя, педагогічні табу.

Семінар 1. Професійна етика вчителя як змістова основа педагогічної деонтології. Етичні норми професійної поведінки вчителя (2 год.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

СИТУАЦІЇ МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ: ПОВЕДІНКА ВЧИТЕЛЯ ВІДПОВІДНО ДО НОРМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕТИКИ

Тема 3. РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕТИКИ ВЧИТЕЛЯ У РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ПРАВ І СВОБОД ДИТИНИ. ОСОБЛИВОСТІ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ВЧИТЕЛЯ У РІЗНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ СИТУАЦІЯХ (4 год.)

Закріплення формалізованих норм професійної поведінки вчителя в основних нормативно-правових документах, які регламентують діяльність сфери освіти. Захист прав дитини в Україні. Нормативно-правові документи про права дитини і місце педагогічної етики вчителя у їх реалізації. Декларація прав дитини і Конвенція ООН про права дитини як нормативно-правова основа життєдіяльності школяра. Основні права дитини. Юридична відповідальність педагога за дії, які суперечать нормам професійної етики. Міра правової відповідальності.

Педагогічна ситуація і педагогічна задача. Моральні конфлікти: типові причини виникнення та способи подолання. Характеристика основних суперечностей, що виникають у навчально-виховному процесі. Етичні засади розв'язання педагогічних задач. Моральна оцінка як орієнтир вчителя для вибору професійної поведінки та дії у складних педагогічних ситуаціях. Особливості монологічного і діалогічного спілкування вчителя з учнями. Класифікація типових помилок етико-педагогічної поведінки молодих учителів. Самоаналіз, самооцінка та рефлексія як психологічні основи розвитку педагогічної етики вчителя.

Основні поняття теми: права дитини, захист прав дитини, життєдіяльність учнів, юридична відповідальність, міра правової відповідальності, педагогічна ситуація, педагогічна задача, моральна оцінка, моральні конфлікти, монологічне спілкування, діалогічне спілкування.

Семінар 2,3 Роль педагогічної етики вчителя у реалізації основних прав і свобод дитини. особливості етичної поведінки вчителя у різних педагогічних ситуаціях (4 год.)

Тема 4. ТЕХНОЛОГІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ ВЧИТЕЛЯ НА УЧНІВ ЗГІДНО НОРМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕТИКИ (2 год.)

Прийоми індивідуальної педагогічної дії та їх характеристика. Дотримання вчителем принципів педагогічної етики – важлива передумова використання прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії. Алгоритм відбору прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії як основа етичного впливу вчителя на учнів. Вибір тактики поведінки в ситуаціях морального вибору відповідно до основних принципів педагогічної етики. Використання педагогічних засобів при розв'язанні різноманітних ситуацій шкільного життя. Емоційно-вольове регулювання вчителем свого психічного стану та дій. Діагностичні методики оцінки ефективності педагогічної взаємодії вчителя.

Основні поняття теми: індивідуальна педагогічна дія, педагогічна взаємодія, емоційно-вольове регулювання психічного стану, моральний вибір.

Семінар 4. Педагогічна етика вчителя та технологія використання прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії (2 год.).

Тема5 ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНФЛІКТ, ЙОГО СУТНІСТЬ, ДЖЕРЕЛА, ОСОБЛИВОСТІ, ПРИЧИНИ, ФУНКЦІЇ, КЛАСИФІКАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КОНФЛІКТІВ. СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОГО КОНФЛІКТУ. (4 ГОД.)

Педагогічний конфлікт, характеристика його типів. Причини педагогічного конфлікту. Структура, основні етапи конфлікту. Природа конфліктів (9 причин конфліктів). Динаміка конфлікту і фази (латентна, демонстративна, агресивна, батальна, зростання порушень, деформація когніцій, фінал конфлікту, ескалація, рецидив). Реверсія конфлікту. Диференціація конфліктів. Раціональна комунікація у конфлікті (уникнення деструктивного конфлікту, врегулювання конфлікту, правила передбачення конфлікту). Технології його розв'язання. Стилі поведінки вчителя в конфліктній ситуації. Раціональна комунікація в конфлікті. Способи забезпечення етичного захисту вчителя й учнів у конфлікті. Типові стратегії конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Адаптивна поведінка педагога в конфлікті, управління розвитком і перебігом конфлікту.

Основні поняття теми: педагогічний вплив, педагогічний конфлікт, стилі поведінки в конфліктній ситуації, поведінкові індикатори, комунікація з повагою, адаптивна поведінка, етичний захист.

Семінар 5,6. Педагогічний конфлікт, його особливості, структура, види, шляхи розв'язання. (4 год.)

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Педагогічна деонтологія»

Разом: 72 год., лекції – 14 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 4 год.,
самостійна робота – 40 год., модульний контроль – 4 год., ПМК (залік)

Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			
Назва модуля	Педагогічна деонтологія як наука про норми професійної діяльності вчителя		Ситуації морального вибору: поведінка вчителя відповідно норм педагогічної етики			
Кількість балів	49 балів		105 балів			
Лекції	1 бал	2 бали	2 бали	1 бал	1 бал	1 бал
Теми лекцій	Вступ. Педагогічна деонтологія як наука про професійну поведінку вчителя.	Характеристика професійних моральних норм діяльності вчителя.	Роль педагогічної етики вчителя у реалізації основних прав і свобод дитини.	Технологія індивідуального педагогічного впливу вчителя на учнів згідно норм педагогічної етики	Педагогічні конфлікти, їх природа, види, причини виникнення .	Педагогічні конфлікти, шляхи їх подолання.
Семінари		11 балів	22 бали	11 балів	11 балів	11 балів
Теми семінарських занять		Професійна етика вчителя як змістова основа педагогічної деонтології. Етичні норми професійної поведінки вчителя	Особливості етичної поведінки вчителя у різних педагогічних ситуаціях	Педагогічна етика та використання прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії	Педагогічні конфлікти, їх природа, види, причини виникнення, шляхи подолання.	Педагогічні конфлікти, їх природа, види, причини виникнення, шляхи подолання.
Самостійна робота	5	5	5	5	5	
ІНДЗ	30 балів					
Види поточн. контролю	Модульний контроль – 25 балів		Модульний контроль – 25 балів			
Підсумк. контроль	ПМК (залік)					

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I

ПЕДАГОГІЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ ЯК НАУКА ПРО НОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Семінар 1.

Тема: Професійна етика вчителя як змістова основа педагогічної деонтології. Етичні норми професійної поведінки вчителя (2 год.).

План заняття

I. Обговорення теоретичних питань

1. Філософські засади педагогічної етики. «Золоте правило» моралі.
2. Сутність і структура педагогічної етики..
3. Етика вчителя як невід’ємна частина кожної педагогічної дії.
4. Роль і місце педагогічної етики у працях відомих педагогів (Я.А. Коменський, Я. Корчак, В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський та ін.).
5. Поняття професійної норми: формалізовані та неформалізовані норми.
6. Специфіка професійної ролі вчителя .
7. Гуманізм як нормативна основа педагогічної професії.
8. Характеристика загальних і часткових норм педагогічної етики.
9. Сутність рамкових норм: норми-заборони, норми-права, норми-обов’язки.
10. Кодекси професійної етики вчителя в Україні та за її межами.
11. Педагогічні табу та їх характеристика.

II. Перевірка виконання самостійної роботи студентів.

III. Розв’язання педагогічних задач з теми.

Модульний контроль.

Рекомендована література

Основна: [1] [7 - 21]

Додаткова: [5-9]

Семінар 2,3

Тема: Роль педагогічної етики вчителя у реалізації основних прав і свобод дитини. особливості етичної поведінки вчителя у різних педагогічних ситуаціях (4 год.)

План заняття

I. Обговорення теоретичних питань

- 1.Формалізовані норми професійної поведінки вчителя.
2. Нормативно-правові документи про права дитини, місце педагогічної етики вчителя у їх реалізації
3. . Характеристика основних суперечностей, що виникають у навчально-виховному процесі.
4. Етичні засади розв’язання педагогічних задач. Моральна оцінка як орієнтир

вчителя для вибору професійної поведінки та дії у складних педагогічних ситуаціях.

5. Класифікація типових помилок етико-педагогічної поведінки молодих учителів.

6. Самоаналіз, самооцінка та рефлексія як психологічні основи розвитку педагогічної етики вчителя.

II. Перевірка виконання самостійної роботи студентів.

III. Розв'язання педагогічних задач з теми.

Модульний контроль.

Рекомендована література

Основна: [1] [7 - 21]

Додаткова: [5-9]

Змістовий модуль II.

СИТУАЦІЇ МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ: ПОВЕДІНКА ВЧИТЕЛЯ ВІДПОВІДНО ДО НОРМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕТИКИ

Семінар 4,5.

Тема: Педагогічна етика та технологія використання прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії (4 год.).

План заняття

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Класифікація прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії.

2. Технологія використання прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії в найбільш типових ситуаціях шкільного життя.

3. Алгоритм вирішення внутрішнього конфлікту за допомогою прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії.

II. Перевірка виконання самостійної роботи студентів.

III. Розв'язання педагогічних задач з теми.

Модульний контроль

Рекомендована література

Основна: [5] [6] [8] [9] [10] [12] [15] [17] [19] [20] [21]

Додаткова: [3] [7] [9]

семінар 5,6.

Тема: Педагогічний конфлікт, його особливості, структура, джерела, види, шляхи розв'язання (4 год.)

ПЛАН

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

План заняття.

1. Поняття педагогічного конфлікту, його сутність, особливості, природа походження.

2. Структура і функції педагогічних конфліктів. Учасники педагогічних конфліктів.
3. Класифікації педагогічних конфліктів за їх джерелами і причинами.
4. Легітимність та етичність у педагогічному конфлікті.
5. Аналіз конкретних ситуацій.
6. Виконання вправ на розвиток навичок раціональної поведінки в конфлікті та умінь розв'язувати типові конфліктні педагогічні ситуації.

II. Перевірка виконання самостійної роботи

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література

Основна: [10]

Додаткова: [11,12]

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Змістовий модуль I.

ПЕДАГОГІЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ ЯК НАУКА ПРО НОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Тема 1. Вступ. Педагогічна деонтологія як наука про професійну поведінку вчителя. Педагогічна етика як сукупність моральних норм професійної діяльності вчителя

1. Проаналізуйте основні вимоги до професійної діяльності сучасного вчителя у нормативно-правових актах («Закон про освіту», « Національна доктрина розвитку освіти», «Державна цільова комплексна програма «Вчитель» тощо).
2. Проаналізуйте нормативні вимоги до професійної поведінки вчителя в різні соціально-історичні періоди.
3. Доведіть необхідність свободи вибору дій учителя при виконанні різноманітних професійних завдань.
4. Визначте привабливі та непривабливі (для вас особисто) сторони вчительської професії.
5. Підберіть декілька відомих афоризмів, які актуалізують проблему моральних вимог до діяльності вчителя, визначте власне розуміння цих висловів.
6. Напишіть твір-есе на одну із запропонованих тем : «Проблема добра і зла як сутнісна основа педагогічної етики», «Совість – моральний регулятор поведінки вчителя», «Моральні аргументи «за» і «проти» покарання як методу виховання».
7. Визначте основні показники педагогічного такту вчителя.

Тема 2. Характеристика професійних моральних норм діяльності вчителя початкових класів.

Педагогічні табу

1. Напишіть твір-есе на тему: «Принципи гуманізму в дії. Що це означає?».
2. Спираючись на ситуації з педагогічної практики, наведіть приклади виявлення вчителем початкових класів педагогічної справедливості. Проаналізуйте його поведінку.
3. Візьміть інтерв'ю у вчителя, спираючись на такі запитання:
 - ✓ чи існує в школі кодекс етичної поведінки вчителя початкових класів, і як, відповідно до нього педагоги орієнтують свої професійні дії?
 - ✓ чи існують у школі педагогічні табу (якщо існують, то які саме)?
 - ✓ яка доцільність кодексів етичної поведінки вчителя у регулюванні професійно-педагогічної поведінки?
4. Заповніть таблицю, в яку будуть занесені ваші професійно-етичні норми і якості.

Я – студент	Я – майбутній педагог

Змістовий модуль II СИТУАЦІЇ МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ: ПОВЕДІНКА ВЧИТЕЛЯ ВІДПОВІДНО ДО НОРМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕТИКИ

Тема 3. Особливості етичної поведінки вчителя у різних педагогічних ситуаціях

1. Під час педагогічної практики проведіть бесіду з 2-3 учителями початкових класів з різним стажем роботи про причини вибору учительської професії, педагогічні невдачі та проблеми, ставлення до педагогічної діяльності. Проаналізуйте отримані дані.
2. Розробіть рекомендації для педагога під рубрикою: «Вчитися володіти собою».
3. Підберіть з психолого-педагогічної літератури 2-3 тести на виявлення у себе особливостей сформованості професійно-особистісних моральних якостей.
4. Складіть власні правила спілкування педагога з учнями, їх батьками, адміністрацією школи, колегами.
5. Підготуйтеся до дискусії на тему: «Сучасний учитель: проблеми та суперечності».

Тема 4. Технологія індивідуального педагогічного впливу вчителя на учнів згідно норм педагогічної етики

1. Проаналізуйте, як творчо працюючий учитель, за діяльністю якого ви спостерігали під час педагогічної практики, використовував прийоми індивідуальної педагогічної взаємодії у спілкуванні з учнями. Наведіть приклади, дайте власну оцінку.
2. Виберіть з літературних джерел 4-5 народних вислови або афоризми щодо педагогічної моралі та розкрийте своє розуміння їх змісту.

3. Ознайомтеся з працею О. Бобири «Етикет учителя» (Бобир О. Етикет учителя: Навчально-методичний посібник. – Львів: Норма, 2005. – 344с.) та розробіть власні правила щодо етикету поведінки у процесі педагогічного спілкування.

Тема 5. Педагогічні конфлікти, їх природа, види, джерела, причини виникнення.

1. Підібрати 2-3 фрагменти з прикладами конфліктних педагогічних ситуацій та їх вирішення із вітчизняних та зарубіжних художніх фільмів. (відео фрагменти).
2. Підібрати методики оцінки способів реагування у конфліктній ситуації.
3. Опрацювати навчально-методичну літературу з теми «Розв'язання та запобігання педагогічних конфліктів. Поведінка педагога в конфлікті. Методи врегулювання конфліктів і запобігання їм».
4. Занотувати у зошитах способи уникнення та подолання стресових ситуацій в умовах педагогічного спілкування.

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи студентами, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тиждень)
Змістовий модуль І. ПЕДАГОГІЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ ЯК НАУКА ПРО НОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ			
Тема 1. Вступ. Педагогічна деонтологія як наука про професійну поведінку вчителя. Педагогічна етика як сукупність моральних норм професійної діяльності вчителя	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне заняття, ПМК	5	3
Тема 2. Характеристика професійних моральних норм діяльності вчителя. Педагогічні табу.	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне заняття, ПМК	5	4
Змістовий модуль ІІ. СИТУАЦІЇ МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ: ПОВЕДІНКА ВЧИТЕЛЯ ВІДПОВІДНО ДО НОРМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕТИКИ			
Тема 3. Особливості етичної поведінки вчителя різних педагогічних ситуаціях	Семінарське заняття, самостійна робота,	5	5

	індивідуальне заняття, ПМК		
Тема 4. Технологія індивідуального педагогічного впливу вчителя на учнів відповідно до норм педагогічної етики.	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне заняття, ПМК	5	6
Тема 5. Педагогічний конфлікт, його сутність, джерела, особливості, причини, функції, класифікація. Поведінка вчителя у конфліктній ситуації. Розв'язання та запобігання педагогічних конфліктів. Легітимність і етичність у конфлікті.	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне заняття, ПМ	5	6
Разом: 28 год.	Разом: 25 балів		

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ (навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентом ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Педагогічна деонтологія» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу; систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу; удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів; активізація самостійної пізнавальної діяльності студентів, поглиблення їх інтересу до педагогічної професії; формування професійної орієнтації студентів.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Вимоги до ІНДЗ:

- ✓ творче осмислення та систематизація навчального матеріалу;
- ✓ ознайомлення з нормативно-правовими документами, які регламентують діяльність сфери освіти;
- ✓ самостійний пошук інформаційних джерел (наукові видання, навчальна література, довідники, словники, енциклопедії, періодичні педагогічні видання, збірники наукових статей тощо);
- ✓ спостереження за роботою вчителів під час педагогічної практики з метою вивчення особливостей професійно-педагогічної поведінки, педагогічної етики, яка виявляється через дії, вчинки, спілкування тощо;
- ✓ ретроспективний аналіз фактів власного шкільного життя, аналіз конкретних педагогічних ситуацій;
- ✓ обґрунтованість та доказовість висновків;
- ✓ власне бачення шляхів вирішення проблем, які розглядаються;
- ✓ самостійне, творче та своєчасне виконання роботи;
- ✓ дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Види ІНДЗ та їх оцінювання:

- ✓ науково-педагогічне дослідження (репродуктивно-аналітичного типу) – **30 балів**;
- ✓ підготовка етичного кодексу професійної поведінки вчителя – **30 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1 і 7.2.

У вступі обґрунтовується актуальність теми ІНДЗ, визначається мета і завдання дослідження. В основній частині, спираючись на результати вивчення різних інформаційних джерел, подається обґрунтоване розкриття проблеми, аналізуються погляди вчених, які працювали над цим питанням, висвітлюється досвід роботи окремих учителів, розкриваються факти шкільного життя, конкретні педагогічні ситуації, викладається аргументована власна позиція щодо вирішення поставлених завдань, подається власне бачення шляхів розв'язання проблеми. Автор ІНДЗ має використовувати результати власних міні-досліджень (анкетування, бесіда, інтерв'ю з педагогами, однокурсниками, учнями тощо). У висновках підбиваються остаточні підсумки наукового дослідження, узагальнюються і висвітлюються здобуті результати, формулюються обґрунтовані пропозиції, практичні рекомендації. Список використаних джерел подається згідно до вимог бібліографічного опису.

Обсяг ІНДЗ – 15 сторінок рукописного тексту або 10 сторінок друкованого тексту (обсяг залежить від теми ІНДЗ, шляхів і способів представлення результатів дослідження).

Тематика ІНДЗ обирається студентами самостійно.

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Педагогічна деонтологія». Максимальна кількість балів за ІНДЗ – 30.

ОРІЄНТОВАНА ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

I. Етичний кодекс професійної поведінки вчителя .

II. Навчальний проект (ІНДЗ репродуктивно-аналітичного типу).

1. Основні поняття педагогічної етики та їх характеристика.
2. Взаємозв'язок етики та професійної майстерності в діяльності вчителя.
3. Умови виникнення й призначення професійної етики.
4. Сутність, специфіка й функції професійної етики.
5. Особливості діалогічного і монологічного стилів спілкування вчителя з учнями.
6. Моральний вибір і відповідальність вчителя за свої дії.
7. Пріоритетні напрями морального виховання сучасного підростаючого покоління.
8. Проблема людської гідності крізь призму педагогічної етики.
9. Типові суперечності та труднощі у взаєминах між учителем та батьками. Їх моральне регулювання.
10. Українська етнопедагогіка – моральна основа професійно поведінки вчителя.
11. Видатні педагоги про професійну етику вчителя.
12. Культура педагогічного спілкування.
13. Конфліктні ситуації в педагогічній діяльності. Шляхи їх попередження та вирішення.
14. Самоактуалізація як вершина духовного самовдосконалення (за А. Маслоу).
15. Моральні ідеали та педагогічні цінності вчителя початкових класів.
16. Нормативно-правові засади педагогічної діяльності.
17. Педагогічна етика В.О. Сухомлинського.
18. Актуальні проблеми педагогічної етики.
19. Педагогічний такт і способи реалізації його у практичній педагогічній діяльності.

20. Педагогічний етикет сучасного вчителя.
21. Рефлексія – праця душі педагога. Самопізнання та педагогічна рефлексія.
22. Педагогічні умови творчого використання вчителем прийомів педагогічної взаємодії.
23. Проблема добра і зла як сутнісна основа педагогічної етики.
24. Педагогічна етика Я. Корчака.
25. Морально-психологічні умови попередження конфліктних ситуацій.
26. Типові помилки етико-педагогічної поведінки вчителя.
27. Педагогічна мораль та оцінка знань учнів.
28. Захист прав дитини в Україні та роль у цьому процесі дотримання педагогічної етики.
29. Шляхи гармонізації особистісних, професійних і суспільних інтересів вчителя.

Таблиця 7

Критерії оцінювання ІНДЗ		
№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності теми, формулювання мети та завдань роботи	2 бали
2.	Складання плану роботи, чіткість і послідовність викладу матеріалу.	1 бал
3.	Критичний аналіз інформаційних джерел Обґрунтоване розкриття проблеми, виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 балів
4.	Зв'язок з реальною шкільною практикою, аналіз діяльності окремих учителів, аналіз фактів шкільного життя, конкретних педагогічних ситуацій.	10 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження, творчий підхід до виконання роботи.	5 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел), якість оформлення.	2 бали
Разом		30 балів

Таблиця 7.2

Шкала оцінювання ІНДЗ		
Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	27--30	Відмінно
Достатній	18-26	Добре
Середній	9-17	Задовільно
Низький	0-8	Незадовільно

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Педагогічна етика» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування	6 + 8
2.	Семінарські заняття	60
3.	Модульні контрольні роботи (1, 2)	50
4.	Самостійна робота	25
5.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
7.	ПМК (залік)	-
Підсумковий рейтинговий бал		179
Коефіцієнт перерахунку 179 : 100		1,79

9.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

**Порядок переведення рейтингових
показників успішності у європейські оцінки ECTS**

За 100 - бальною шкалою	Значення оцінки / За національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
90 – 100	Відмінно / Відмінно	A
82 – 89	Дуже добре / Добре	B
75 – 81	Добре / Добре	C
69 – 74	Задовільно / Задовільно	D
60 – 68	Достатньо / Задовільно	E
35– 59	Незадовільно з можливістю повторного складання / Незадовільно	FX
1 – 34	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни / Незадовільно	F

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (див. п. «Захист творчих проєктів»).

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.4 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Педагогічна деонтологія».

Таблиця 8.4

Розподіл балів, що присвоюються студентам

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ (відвідування, семінари, самостійна робота)		ІНДЗ	Модульний контроль	Самостійна робота
ЗМ 1	ЗМ 2			
14	60	30	50	25

Разом: 179 бали

Коефіцієнт перерахунку: 1,79

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: педагогічні задачі.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; розв'язування педагогічних задач; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчально-методичний посібник;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

XI. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Педагогічна деонтологія – наука про професійну поведінку вчителя.
2. «Золоте» правило моралі – основа педагогічної етики.
3. Сутність поняття «педагогічна етика».
4. Видатні педагоги про роль професійної етики.
5. Зв'язок педагогічної етики з іншими гуманітарними дисциплінами.
6. Конкретно-історичний характер норм професійної поведінки вчителя.
7. Педагогічні норми як стандарт професійної поведінки вчителя.
8. Характеристика основних принципів та категорій педагогічної етики.
9. Педагогічна мораль учителя в контексті народної педагогіки.
10. Законодавча база та формалізовані моральні норми поведінки вчителя.
11. Основні завдання педагогічної деонтології.
12. Соціальні вимоги до особистості та професійності вчителя на сучасному етапі розвитку суспільства.
13. Моральні цінності педагогічної професії.
14. Особливості професійної діяльності вчителя у порівнянні з іншими людинознавчими професіями.
15. Проблема морального вибору: свобода і відповідальність
16. Характеристика етичних вимог до вчителя щодо його взаємин з учнями.
17. Відповідальність учителя за свої дії як основна моральна норма педагогічної професії.
18. Моральні взаємини вчителя з батьками учнів.
19. Педагогічні табу та їх значення для регуляції поведінки вчителя.
20. Роль творчості у діяльності педагога щодо вирішення різноманітних педагогічних проблем.
21. Культура спілкування як основа педагогічної діяльності та педагогічної моралі.
22. Характеристика основних стилів педагогічного спілкування.
23. Роль професійної етики у реалізації прийомів індивідуальної педагогічної взаємодії.
24. Моральні засади вирішення вчителем складних педагогічних ситуацій.
25. Рефлексивний контроль – передумова корекції та вдосконалення вчителем своїх професійних дій.
26. Педагогічний етикет і його особливості.
27. Діагностика моральних якостей вчителя.
28. Методи морального самовдосконалення вчителя.
29. Етична культура педагога як умова морального виховання учнів.
30. Вивчення та оцінка моральних якостей вчителя.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Андреев В.И. Педагогический этикет: спецкурс для нравственного саморазвития. – Казань: Центр инновационных технологий, 2002. – 272с.
2. Блощинська В.А. Етика. Практикум: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 248с.
3. Бобир О. Етикет учителя: навчально-методичний посібник. – К.: Ленвіт, 2004. – 192с.
4. Васянович Г.П. Педагогічна етика: Навчально- методичний посібник. – Львів: Норма, 2005. – 344с.
5. Громкова М.Т. Психология и педагогика профессиональной деятельности: Учебное пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 415с.
6. Гупан Н.М. Українська історіографія історії педагогіки. – К.: АПН, 2002. – 223с.
7. Етика: Навч. посібник / В.О. Лозова, М.І. Панов, А.О. Стасевська та ін.. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 224с.
8. Етика ділового спілкування: Курс лекцій / Т.К. Чмут, Л.Г. Чайка. – К.: МАУП, 1999. – 28с.
9. Етика: Навч. посібник / Т.Г. Аболіна, В.В. Єфименко, О.М. Лінчук. – К.: Либідь, 1992. – 328с.
10. Законодавство України про освіту : Збірник законів. – К.: Парламентське видавництво, 2002. – 159с.
11. Левитан К.М. Основы педагогической деонтологии. – М.: Наука, 1994. – 192с.
12. Мартиненко С.М., Хоружа Л.Л. Загальна педагогіка. – К.: МАУП, 2002. – 169с.
13. Мільто Л.О. Методика розв'язування педагогічних задач: Навч. посібник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Харків: Ранок-НТ, 2004. – 152с.
14. Народна педагогіка: світовий досвід / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 134с.
15. Наумчик В.Н., Савченко Е.А. Этика педагога: Учеб.-метод. пособие. – Минск: Университет, 1999. – 216с.
16. Професійна етика вчителя: час і вимоги / За аг. Ред.. Б.М. Жебровського. – К., 2000 – 78с.
17. Рогов Е.И, Личность учителя: теория и практика. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 512с.
18. Синиця І.О. Педагогічний такт і майстерність учителя. – К.: Радянська школа, 1981. – 319с.
19. Сисоева С.О. Основы педагогической творчості. Підручник. – К.: Міленіум, 2006. – 346с.
20. Хоружа Л.Л. Педагогічна деонтологія: навч.-метод. Посібник. – К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2008. – 96с.
21. Чернокозов И.И. Профессиональная этика учителя: Книга для учителей. – 2-е изд., доп. – К., 1988. – 223с.

Додаткова:

1. Амонашвили Ш.А. Гуманно-личностный подход к детям. – М.: Издательство «Институт практической психологии», 1998. – 544с.
2. Грінькова В. Аксіологічний підхід до проблеми педагогічної культури майбутнього вчителя // Шлях освіти. – 2002. - № 2. – С.2-6.
3. Зязюн І.А. Гуманістична стратегічна теорія і практика навчального процесу: Спец. випуск // Рідна школа. – 2000. - № 8. – С.12-14.
4. Комарова І. Культура педагогічного спілкування вчителя. // Шлях освіти. – 2001. - № 1. – С. 31-34.
5. Наumenко Г. Рівень професіоналізму вчителя – основа реформи школи // Початкова школа. – 2001. - № 1. – С.3-5.
6. Олексюк О.М. Нормативно-регулятивні механізми духовного розвитку особистості // Педагогіка толерантності. – 1999. – С.85-87.
7. Скрипченко Н.Ф. Формування понять етики і моралі // Педагогіка і психологія. – 1995. - № 2. – С.55-58.
8. Хоружа Л.Л. Гуманний учитель: утопія чи реальність? // Директор школи: Науково-методичний журнал. – 2002. - №2. – С.42-48.
9. Хоружа Л.Л. Гуманізація як системо утворюючий компонент реформування сучасної освіти і виховання // Освіта на Луганщині. – 2002. - № 2(17). – С.59-66.

Робоча програма навчального курсу

«ПЕДАГОГІЧНА ЕТИКА»

Укладачі: *Хоружа Людмила Леонідівна*, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Київського університету імені Бориса Грінченка;
Фруктова Яна Станіславівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка